การจัดการแรงงานจ้างกรีดยางพาราของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยาง: กรณีศึกษาจังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุง

Hired Tapper Management of Rubber Farm Households: A Case Study in Songkhla andPhattalung Provinces

วาสนา ประสมศรี[1] บัญชา สมบูรณ์สุข[2]วันชัย ธรรมสัจจการ[3]และชัยยะ คงมณี[4]
Wassana Prasomsri[1], Buncha Somboonsuke[2], Wanchai Dhammasacchakarn[3] and Chaiya Kongmenee[4]

บทคัดย่อ

ภาวะราคายางพาราที่สูงขึ้นในปัจจุบันส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและการผลิตของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งผลกระทบทางบวกทำให้ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผลกระทบทางลบทำให้ครัวเรือนเกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานกรีดยางพารา ทั้งปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพแรงงาน จากการศึกษาพบว่า แนวโน้มครัวเรือนเกษตรกรจะมีการจ้างแรงงานกรีดยางพารามากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดรูปแบบการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานจ้างกรีดยางพาราเปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่า มี 3 รูปแบบได้แก่ การแบ่งผลประโยชน์แบบสัดส่วน แบบค่าจ้างรายวัน และแบบค่าจ้างตามกิจกรรม ตามลำดับ โดยการแบ่งผลประโยชน์แบบสัดส่วนระหว่างเจ้าของสวนยางพารา กับแรงงานจ้างกรีดพบในพื้นที่ศึกษา 4 สัดส่วนคือ 60:40, 55:45, 50:50 และ 70:30 ซึ่งการจะตัดสินใจเลือกสัดส่วนใดขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นที่ สถานการณ์แรงงานในพื้นที่ และอายุยางพารา และสำหรับการดูแลและการบำรุงรักษาสวนยางพาราโดยส่วนใหญ่เจ้าของสวนยางพาราจะเป็นผู้รับผิดชอบเอง สำหรับแหล่งที่มาของแรงงานจ้างกรีดพบว่ามาจาก 2 แหล่งใหญ่คือ แรงงานจ้างในชุมชน ซึ่งเป็นแรงงานที่เป็นเครือญาติและไม่เป็นเครือญาติที่อยู่ในชุมชน และแรงงานภายนอกชุมชน ซึ่งพบว่าเป็นแรงงานจากภาคอิสานและแรงงานข้ามชาติได้แก่ แรงงานพม่า มอญ ลาว และกัมพูชา ซึ่งกิจกรรมในการปฏิบัติงานของแรงงานจ้างกรีดยางเริ่มตั้งแต่ การลับมีดกรีดยาง การเตรียมอุปกรณ์การกรีด การดำเนินการกรีด การเก็บน้ำยาง การเตรียมผลผลิต (เช่น น้ำยางสด หรือทำยางแผ่น) และการนำผลผลิตไปขาย ณ จุดขายยางพารา ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมดของแรงงานจ้างกรีดยางพาราเฉลี่ย 6-8 ชั่วโมง สำหรับผลจากภาวะราคายางที่สูงขึ้นต่อแรงงานจ้างกรีดยางพาราพบว่ามีการแข่งขันจ้างแรงงานที่มีฝีมือมากขึ้น อัตราค่าจ้างเปลี่ยนแปลง การต่อรองค่าจ้างที่มากขึ้น และกิจกรรมการปฏิบัติงานของแรงงานจ้างกรีดเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ:แรงงานจ้างกรีดยางพารา, การจัดการแรงงาน, การกรีดยางพารา

---

[1]สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา90110
[2]ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
[3]ภาคสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา90110
[4]คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
[1] Master Student Human and Social Development, Faculty of Liberal Art ,Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Hat Yai District ,Songkhla Province 90110 Tel: 0892908760 E-mail: Wjassy45@gmail.com
[2] Associate Professor of Agricultural Development Department, Faculty of Natural Resource, Prince of Songkla University Hat Yai Campus, Hat Yai District ,Songkhla Province 90110 Tel:0877963389E-mail: buncha.s@psu.ac.th
[3] Associate Professor Faculty of Liberal Art, Prince of Songkla University Hat Yai Campus, Hat yai District, Songkhla Province 90110Tel: 0819572536 E mail:wanchai.t@psu.ac.th
[4]Faculty of Economics Prince of Songkla University,Hat Yai Campus, Hat yai District ,Songkhla Province 90110 Tel 901100805938158E-mail:chaiya.k@psu.ac.th

Abstract

Higher rubber prices have both positive and negative impacts on rubber farmers' socio-economic system and production, i.e. the positive effect is the farmers' higher incomes while the negative effect is labor shortage, particularly the problems of quantity and quality of rubber tappers. The result of this study revealed that farmer households were likely to hire more tapping labor, which would change patterns of sharing benefits between rubber plantation owners and share tappers. Three payment patterns were found: ratio, daily wage, and activities. The share cropping tapping systems settled between rubber owners and the contract tappers found in the study area were 60:40, 55:45, 50:50 and 70:30 ratios. The choices of ratio depend on the plantation area, the labor situation in the area and the trees' age. Generally, the owner is responsible for care and maintenance of the plantation. It was also found that rubber tappers were from two main sources: local tappers, who were the owner's relatives and non-relatives, and tappers from outside, mainly from Northeastern Thailand and other countries -- Myanmar, Laos, and Cambodia. The rubber tapping activities include sharpening a tapping knife, preparing tapping tools, tapping, collecting rubber latex, preparing yields (e.g. latex or rubber sheets), and taking yields to the selling site. A share tapper's average working period is 6-9 hours. The impacts of higher rubber prices on share tappers are higher competition in hiring skilled tapping labor, wage rate change, wage bargaining, and changes in share tappers' activities.

Keywords: Hired rubber tapper, labor management, rubber tapping

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชที่ได้รับความนิยมปลูกแถบกลุ่มประเทศในเอเชีย สิ่งที่สำคัญคือผลผลิตของยางสามารถใช้ได้ทุกส่วน เช่น ยางปนกรวด ปนดิน ปนทราย แม้กระทั่งขี้ยางก็สามารถขายได้จนหมด รวมไปถึงแรงงานกรีดยางที่สามารถกรีดยางได้เองหรือจ้างผู้อื่นกรีดยาง 3 สิ่งต่างๆเหล่านี้ นับว่ายางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้ทั่วโลกปัจจุบันพบว่า ภาวะราคายางพาราที่สูงขึ้นในปัจจุบันส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจสังคมและการผลิตของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางมีผลกระทบทั้งด้านบวกและทางลบ ซึ่งผลกระทบทางบวกทำให้ครัวเรือน คือ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผลกระทบทางลบทำให้ครัวเรือนเกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มครัวเรือนเกษตรกรจะมีการจ้างแรงงานกรีดยางพารามากขึ้นในปัจจุบัน1 ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเภทและลักษณะของแรงงานจ้างกรีดยางพาราลักษณะการปฏิบัติงานและค่าจ้างของแรงงานจ้างกรีดยางพารา ปัจจัยและเงื่อนไขในความสำเร็จในการจัดการแรงงานจ้างกรีด รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการแรงงานจ้างกรีด

วัตถุประสงค์

1.ประเภทและลักษณะของแรงงานจ้างกรีดยางพารา

2.ศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานและค่าจ้างของแรงงานจ้างกรีดยางพารา

3.ปัจจัยและเงื่อนไขในความสำเร็จในการจัดการแรงงานจ้างกรีด
4.ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการแรงงานจ้างกรีด

วิธีการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับแรงงาน

แรงงาน คือ กำลังกายและกำลังความคิดของมนุษย์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่ง รวมทั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจซึ่ง 6 แรงงาน หมายถึงบุคคลที่ใช้กำลังกายและกำลังความคิดทำงาน เพื่อให้ได้ผลตอบแทน ซึ่งอาจเป็นเงิน สิ่งของลักษณะทางกายภาพและจิตใจ ในด้านสุขภาพนั้นเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและอนามัย ความแข็งแรงสมบูรณ์ในการทำงาน ส่วนด้านจิตใจจะรวมถึงทัศนคติ อุดมการณ์ ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบในการผลิต2 สรุปว่า ลักษณะของแรงงานแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) แรงงานคน 2) แรงงานสัตว์ 3) แรงงานเครื่องจักรกลทางการเกษตร และแรงงานยังเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น การพัฒนาแรงงานให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศต่อไป11 แต่แรงงานก็มักจะประสบกับปัญหา ได้แก่ ปัญหาการเลิกจ้าง ปัญหาค่าแรงขั้นต่ำ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและแรงงานไม่มีความรู้ตามที่ต้องการ ปัญหาการย้ายงานบ่อย และปัญหาการลักลอบเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวโดยผิดกฎหมาย

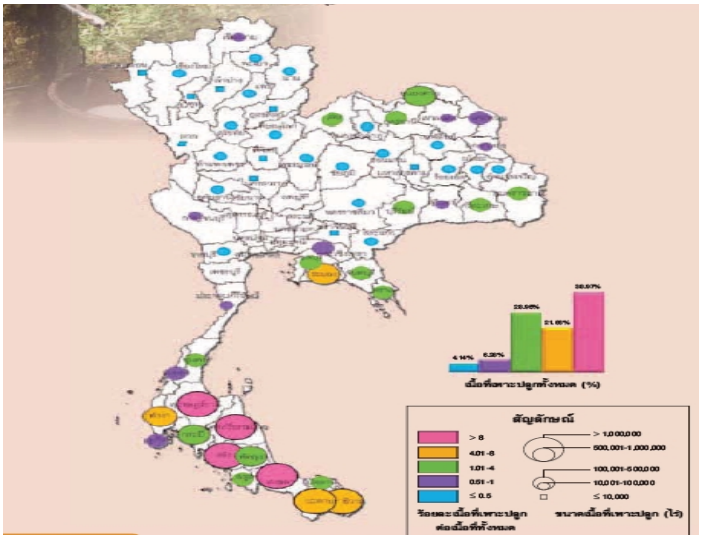

ภาพที่1 สถานการณ์ยางพาราในภาคใต้ของประเทศไทย 2010

หมายเหตุ 2 พื้นที่ยางพารารวม: 11.34 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิตรวม: 9.5 ไร่ (หรือ 83.7%) จำนวนครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางทั้งสิ้น1.5 ล้านครัวเรือน ประมาณการณ์จำนวนของแรงงานกรีดยางพาราในปี 2553 มีจำนวน 1.28ล้านคน การคาดการณ์ความต้องการของแรงงานกรีดยางทั้งหมด 1.54 ล้านคน

ปัญหาแรงงานกรีดยางในภาคใต้ของประเทศไทย

พบว่า จำนวนแรงงานกรีดยางพาราของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราลดลง จำนวนแรงงานครัวเรือนกรีดยางพาราในตลาดแรงงานลดลงจากร้อยละ 3.52 คน ในปี 2546 เหลือร้อยละ2.1 ในปี 2553 แรงงานกรีดยางพาราของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางลดลงจากร้อยละ 3.52 คน ในปี 2541 เหลือร้อยละ

2.58 คนในปี 25534 มีการเคลื่อนย้ายแรงงานกรีดยางพาราจากครัวเรือนสู่แรงงานนอกครัวเรือนและนอกภาคเกษตรสูง(ก่อนราคายางพาราสูง)อายุของแรงงานกรีดยางพาราโดยเฉลี่ยค่อนข้างสูง การขาดความชำนาญในการกรีดยางพารา แรงงานมีคุณภาพในการทำงานต่ำ จำนวนแรงงานกรีดยางพาราต่างด้าวมากขึ้น เช่น แรงงานพม่า ลาวและกัมพูชา7 สภาพสวนยางพาราภาคใต้ในปัจจุบัน คือ มีการเปิดกรีดยางพาราไม่ได้ขนาดมากขึ้นด้วยเหตุผลด้านราคา อายุการกรีดยางพาราสั้นกว่าในอดีตเนื่องจากการกรีดที่ไม่มีคุณภาพ การลดลงของผลผลิตเฉลี่ยของครัวเรือน ราคาปัจจัยการผลิตสูง แรงงานกรีดไม่มีความซื่อสัตย์(การโกงผลผลิต) และมีเทคโนโลยีการกรีดยางพาราที่นำมาใช้มากขึ้นทำให้รัฐไม่สามารถควบคุมได้ 10

ประเภทกิจกรรมของแรงงานกรีดยางพารา

โดยทั่วไปกิจกรรมในการปฏิบัติงานของแรงงานกรีดยางยางพารามี 4 กิจกรรมได้แก่ การเตรียมอุปกรณ์กรีด การกรีด การเก็บผลผลิตและการจัดการผลผลิต(การขายน้ำยางสด/ตระเตรียมยางแผ่นดิบ) และและผลผลิตที่ขาย 5

พื้นที่ศึกษา

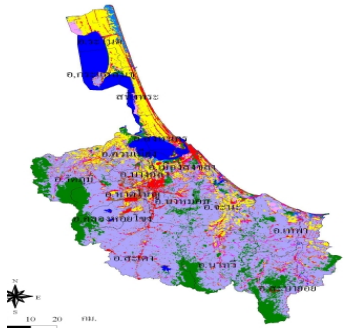

ภาพที่ 2 จังหวัดสงขลา จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสะเดา อำเภอรัตภูมิ อำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ อำเภอคลองหอยโข่ง และอำเภอหาดใหญ่1

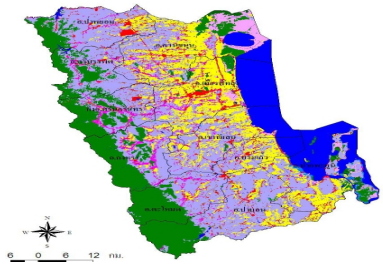

ภาพที่ 3 จังหวัดพัทลุง จำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอป่าบอน อำเภอเมือง อำเภอเขาชัยสนและอำเภอควนขนุน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางที่มีแรงงานจ้างจำนวน 182 ครัวเรือน 60 ครัวเรือนสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก(เชิงคุณภาพ)

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผลการศึกษา

ประเภทและลักษณะของแรงงานจ้างกรีดยางพารา

ประเภทที่หนึ่ง แรงงานจ้างกรีดจำแนกตามแหล่งที่มา7 ได้แก่ แรงงานจ้างกรีดที่มาจาก เครือญาติกับเกษตรกร .แรงงานจ้างกรีดที่มาจากทั้งในและนอกชุมชน แรงงานจ้างกรีดที่มาจากเขตหรือจังหวัดอื่นๆในภาคใต้ เช่น จังหวัดตรัง สตูล และนครศรีธรรมราช เป็นต้น และแรงงานจ้างกรีดที่มาจากภาคอื่น เช่น อีสาน และภาคเหนือแรงงานจ้างกรีดต่างด้าวเช่น พม่า กัมพูชาและลาว

ประเภทที่สอง แรงงานจ้างกรีดจำแนกตามกิจกรรมที่ทำ แบ่งออกเป็น แรงงานจ้างกรีดที่ทำทุกกิจกรรม ได้แก่ แรงงานจ้างทำกิจกรรมตั้งแต่กรีดยางพารา เก็บยางพาราและเตรียมผลผลิต และขายด้วย ส่วนใหญ่การแบ่งผลประโยชน์จะเป็นสัดส่วนตามข้อตกลง และแรงงานจ้างกรีดบางกิจกรรม ได้แก่ แรงงานจ้างจะทำกิจกรรมบางกิจกรรมตามข้อตกลงเช่น กรีดยางเพียงอย่างเดียวแต่ไม่เก็บผลผลิต หรือ เก็บผลผลิตอย่างเดียวโดยไม่กรีด เป็นต้น

ประเภทและลักษณะครัวเรือนเกษตรกรในการใช้แรงงาน พบว่า ใช้แรงงานครัวเรือนสำหรับกิจกรรมทั้งหมด ร้อยละ34% ใช้แรงงานที่จ้างสำหรับกิจกรรมการกรีดทั้งหมด ร้อยละ42%10ครัวเรือน ใช้แรงงานที่จ้างสำหรับการเตรียมอุปกรณ์, การร่วมจ่ายต้นทุนการผลิตและแรงงานครัวเรือนสำหรับการร่วมจ่ายต้นทุนการผลิตและขายยางดิบ ร้อยละ11%และใช้แรงงานจ้างสำหรับการเตรียมอุปกรณ์, การร่วมจ่ายต้นทุนการผลิตและการรวบรวมยางดิบ, และใช้แรงงานครัวเรือนสำหรับขายยางดิบ ร้อยละ13%2

ค่าจ้างของแรงงานจ้างกรีดยางพารา พบว่า มี 2 แบบ คือ แบบสัดส่วน เป็นการแบ่งทั้งสัดส่วนผลผลิตและสัดส่วนต้นทุนการจัดการสวน เช่น 60:40, 55:45 ,50:50 เป็นต้น2 มักพบในครัวเรือนที่มีแรงงานจ้างทุกกิจกรรม และแบบค่าจ้างรายวัน เป็นแรงงานจ้างกรีดทำบางกิจกรรมใน 1 วัน และอัตราค่าจ้างแบบรายวันมี 2 ประเภท คือ อัตราค่าจ้างกรีดต่อไร่ เฉลี่ย 20 – 30 บาท แรงงานที่มีความชำนาญและกรีดยางอย่างเดียว (กรีดเหมา) ทั้งนี้จำนวนแปลงที่กรีดมากกว่า 1 แปลงใน 1 วัน (เฉลี่ย 7-8 ไร่/วัน/แรงงาน)มีรายได้เฉลี่ย /วันประมาณ 500 บาท และอัตราค่าจ้างการเก็บผลผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 10 – 20 บาท 8ซึ่งเป็นแรงงานที่จ้างเฉพาะในบางโอกาสและบางประเภทของแรงงาน เช่น แรงงานลูกหลาน / แรงงานผู้สูงอายุและไม่จำเป็นต้องมีความชำนาญเฉพาะ

วิจารณ์และสรุปผล

1.ในปัจจุบันมีความหลากหลายในเทคโนโลยีการกรีดยางพารามากในภาคใต้ เช่นระบบกรีดแบบรอยเดียว แบบสองรอยกรีด และเทคนิคการกรีดแบบRRIMFLOW เป็นต้น ส่งผลให้รูปแบบการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างเกษตรกรกับแรงงานจ้างกรีดเปลี่ยนแปลงไปและมีความซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อวงจรชีวิตประจำวันของแรงงานจ้างอีกด้วย

2.ผลของราคายางพาราที่สูงขึ้นในปัจจุบันทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น สถานภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้น แต่ผลกระทบทางลบคือ เกษตรกรเร่งการกรีดยางพารามากขึ้นส่งผลมีการใช้แรงงานกรีดยางพารามากขึ้นและการต่อรองค่าจ้างจะมีมากขึ้น และซับซ้อนมากขึ้นด้วย และเมื่อเกษตรกรมีรายได้มากขึ้น การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก และมีความสามารถจะส่งบุตรหลานไปเรียนสูงขึ้นโดยไม่ต้องการให้มาทำงานเป็นแรงงานในสวนยางพารา

3 การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว และนโยบายที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันของไทย ส่งผลให้มีการอพยพของแรงงานต่างด้าวเข้ามารับจ้างในสวนยางพารามากขึ้น แก้ปัญหาแรงงานขาดแคลนได้ระดับหนึ่ง และส่งผลให้รุปแบบการจ่ายค่าจ้างและข้อตกลงซับซ้อนมากขึ้น

4.ในอนาคตมีแนวโน้มรูปแบบการแบ่งสัดส่วนผลประโยชน์กับแรงงานจ้างจะขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ชุมชน และจะซับซ้อนมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้จากการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และเจ้าหน้าที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย อาทิ สำนักงานเกษตรที่ดิน สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราและแรงงานจ้างในครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพารา รวมทั้งบุคคลที่มิได้เอ่ยนามในที่นี้ทุกท่าน และขอขอบคุณ บิดามารดาของข้าพเจ้าที่ได้สนับสนุนในด้านการศึกษาและให้กำลังใจกับผู้วิจัยตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา และบัญชา สมบูรณ์สุข. 2544. ปฏิกิริยากลุ่ม การมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำระหว่างกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่น และขายยางที่ประสบความสำเร็จกับกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.(รายงานวิจัย)

บัญชา สมบูณ์สุข และคณะ. 2548. การปรับตัวของระบบการทำฟาร์มสวนยางพาราขนาดเล็กที่มีไม้ผล ร่วมในภาคใต้ของประเทศไทย:กรณีศึกษา 3 จังหวัดได้แก่ พัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช. รายงานวิจัยคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.(รายงานวิจัย)

บัญชา สมบูรณ์สุข และ ปราโมทย์ แก้ววงค์ศรี.2546. รายงานวิจัยเรื่องตลาดผลผลิตภายใต้ระบบวนเกษตรยางพาราในภาคใต้.ภาควิชาพัฒนาการเกษตรคณะทรัพยากรธรร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์30 หน้า(รายงานวิจัย)

อัมพวรรณ มณีโชติ, บัญชา สมบูรณ์สุข และสายัณห์ สดุดี. 2552. การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีการทำสวนยางพาราขนาดเล็ก ระหว่างเขตนิเวศยางพาราที่สูง ที่ลูกคลื่นลอนลาดและที่ราบ ในตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 1ณบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน 2552. หน้า 466-474.

อารีย์ จันแก้ว, บัญชา สมบูรณ์สุข, อาแว มะแส และเก็ตถวา บุญปราการ. 2552. การเปรียบเทียบการดำรงชีพระหว่างครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ผลิตยางแผ่นดิบ และครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ผลิตน้ำ ยางสด ในตำบลนาหมอบุญ อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 1 ณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน 2552.หน้า 475-483.

บัญชา สมบูรณ์ และอุมาภรณ์ อุดมผล . 2552. การ Olympe สร้างแบบจำลองทางเศรษฐกิจ สังคม กรณีศึกษา: ระบบการทำฟาร์มสวนยางพาราในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา. การประชุมวิชาการงานเกษตรนเรศวร ครั้งที่ 7 ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ระหว่างวันที่ 29-30 กรกฎาคม 2552.

สายัณห์ สดุดี และบัญชา สมบูรณ์สุข. 2551. ผลการใช้ระบบกรีดยางพารา แบบ 2 รอยกรีดต่อการเพิ่มผลผลิต และรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางพารา : กรณีศึกษาบ้านหูแร่ ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2551)

อารีย์ จันแก้ว, บัญชา สมบูรณ์สุข, อาแว มะแส และเก็ตถวา บุญปราการ. 2552. การเปรียบเทียบการดำรงชีพระหว่างครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ผลิตยางแผ่นดิบ และครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ผลิตน้ำ ยางสด ในตำบลนาหมอบุญ อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 1 ณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน 2552.
หน้า 475-483.

บัญชา สมบูรณ์สุข,ไชยยะ คงมณี, กนกพร ภาชีรัตน์ และชินีกาญจน์ อ้องหว่าง. 2553. การวิเคราะห์ระบบการผลิตของ เกษตรกรในพื้นที่ราบลุ่ม: กรณีศึกษาครัวเรือนที่มีกิจกรรมการทำสวนยางพารา การทำนาและการปลูกผักในพื้นที่อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง การประชุมวิชาการเกษตร ครั้งที่ 11 ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ระหว่างวันที่ 25-26 มกราคม 2553. หน้า 274-277.

Somboonsuke, B. et al. 1994. Natural an Education and Demonstration on Conservation Development and Restoration Resources and Environment in the Disaster Area, Amphoe Pipoon, Changwat NakornSri-Thummarat. Prince of Songkhla University, Songkhla, Thailand.(Research Report)

Kasenee, P and Somboonsuke, B. 1995. The Officers' career Performance Assessment at the Office of Rubber Replanting Aid Funds in Southern Thailand. Kasetsart J (Soc. Sci.) 16(2):66 – 75.

Rattanachai, A.and Somboonsuke, B 1997. Factors Affecting the Achievement of Para Rubber Groups' Operation in Southern Thailand. Kasetsart J (Soc. Sci.)18(2):113-132.